

Broj: 03-45.1-37-1134-1/19

Istočno Sarajevo, 16.09.2019. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 20. sjednici BAS/TC 51, održanoj 24.09.2019. godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN BAS/TC 51 *Automatika*

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 51 *Automatika*, u daljnjem tekstu: BAS/TC 51, obuhvata standardizaciju u oblasti automatizacije zgrada, menadžmentu i upravljanju zgradama, naprednih proizvodnih tehnologija, sistema automatskog upravljanja i njihove integracije, inteligentnih transportnih sistema, *fieldbus*-a, osnovnih principa i principa sigurnosti za interfejs čovjek – mašina, označavanja i identifikacije, mjerenja, upravljanja i automatizacije u industrijskim procesima, sigurnosti mjerne, upravljačke i laboratorijske opreme, automatskog upravljanja za primjene u domaćinstvu i automatizacije projektovanja.

BAS/TC 51 prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

CEN/TC 247	Building Automation, Controls and Building Management	Automatizacija građevina, kontrola i upravljanje građevinama
CEN/TC 310	Advanced Manufacturing Technologies	Napredne tehnologije proizvodnje
ISO/TC 184	Automation systems and integration	Sistemi za automatizaciju i integracija
CLC/TC 72	Automatic controls for household use	Automatske kontrole za kućnu upotrebu
CLC/SR 16	Basic and safety principles for man-machine interface, marking and identification	Osnovni i sigurnosni principi za interfejs čovjek—mašina, označavanje i identifikaciju
CLC/TC 65X	Industrial-process measurement, control and automation	Mjerenje, upravljanje i automatizacija industrijskih procesa
CLC/SR 65B	Devices & process analysis	Uređaji i analiza procesa
CLC/SR 66	Safety of measuring, control, and laboratory equipment	Sigurnost mjerne, upravljačke i laboratorijske opreme
IEC/TC 65	Industrial-process measurement,	Mjerenje, upravljanje i automatizacija

	control and automation	industrijskih procesa
IEC/TC 66	Safety of measuring control and laboratory equipment	Sigurnost mjerne, upravljačke i laboratorijske opreme
IEC/SC 65A	System aspects	Sistemske aspekte
IEC/SC 65B	Measurement and control devices	Uređaji za mjerenje i upravljanje
IEC/SC 65C	Industrial networks	Industrijske mreže
IEC/SC 65E	Devices and integration in enterprise systems	Uređaji i integracija u poslovne sisteme
IEC/TC 72	Automatic controls for household use	Automatsko upravljanje za kućnu upotrebu

BAS/TC 51 je formiran Rješenjem direktora Instituta za standardizaciju BiH o formiranju Tehničkog komiteta br. IN-0142/12 od 2012-03-07. godine. Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 51 br. 03-45.1-69-1/15 od 01.06.2015. godine.

Tehnički komitet BAS/TC 51 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
- razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
- pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
- saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 51 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 51 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

U kontekstu nastojanja Bosne i Hercegovine da se što prije integriše u Evropsku uniju, u toku je proces usaglašavanja lokalnog, bosanskohercegovačkog sa evropskim zakonodavstvom, koje se vrši putem preuzimanja evropskih standarda i direktiva Novog pristupa EU. Na osnovu tog procesa, tehnički komiteti Instituta vrše usaglašavanje bosanskohercegovačkih standarda sa evropskim standardima, i to usvajanjem evropskih standarda kao bosanskohercegovačkih.

Osim toga, prilikom preuzimanja evropskih kao bosanskohercegovačkih standarda moraju da se povuku svi konfliktni bosanskohercegovački standardi za iste predmete standardizacije. Po tom principu i Tehnički komitet BAS/TC-51 vrši preuzimanje evropskih standarda i srodnih dokumenata u našu standardizaciju.

U trenutni sastav Tehničkog komiteta BAS/TC 51 uključeni su predstavnici preduzeća, kompanija i visokoškolskih institucija sa teritorije Bosne i Hercegovine, kao što su Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Banjoj Luci; Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu; Mašinski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu ; Mašinski fakultet Univerziteta u Zenici, ELCOM d.o.o. Tuzla ; Služba za zajedničke poslove vlade RS.

Čine se napori da se u rad Tehničkog komiteta uključe i predstavnici ostalih kompanija i privrednih subjekata iz oblasti koju pokriva BAS/TC 51.

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Najkraće, BAS/TC 51 ima zadatak uspostavljanja evropskih standarda u oblasti automatike. Proizvodi i sistemi za automatiku predstavljaju važan tržišni sektor u Evropi i širom svijeta. Oni su ključni elementi u udobnom, kompetitivnom, konkurentnom, energetski efikasnom, sigurnom i zdravom radu.

Politički, ekonomski, tehnički, regulatorni, pravni, društveni i/ili međunarodni subjekti, njihovi međusobni odnosi, kao i njihova dinamika opisuju i određuju poslovno okruženje sektora industrijske proizvodnje proizvoda i materijala, kao i disciplina i/ili praksi povezanih sa BAS TC 51. Stoga, oni mogu značajno uticati na način kako se vode procesi razvoja relevantnih standarda, kao i njihov životni vijek. Takođe, bitno utiču i na sadržaj rezultirajućih standarda:

Uređaji za automatsko upravljanje su značajan faktor vrijednosti u bilansima većine kompanija, kao i u ličnim dobrima mnogih privatnih domaćinstava. Upotreba ovih uređaja zahtijeva da se ljudi brzo prilagode nužnim modifikacijama u obrascima korištenja. Komande za automatizaciju i upravljanje uređajima, uključujući otvorenu komunikaciju podacima, značajno doprinose poboljšanju energetskih performansi i fleksibilnosti uređaja i sistema, a takođe su i ekonomične za primjenu.

Standardizirane funkcionalne veze smanjit će troškove ugradnje i pokretanja automatskih sistema, što će zauzvrat značajno povećati konkurentnost industrije proizvoda i rješenja za automatsko upravljanje i automatizaciju na evropskom tržištu.

Upotreba proizvoda iz oblasti automatike, shvaćene u najširem smislu, je ključno pitanje za potrošače / korisnike koji teže efikasnom, sigurnom, komfornom i zdravom radu .

2.3 Zahtjevi tržišta

Brojni faktori utiču na kvalitet i trajanje razvoja standarda, kao i na njegov kvalitet i širenje na tržištima:

Činjenica je da naša industrija često prolazi kroz programe povećanja efikasnosti, koji obično rezultuju zaključcima o višku „iskustva i radne snage“. Takvi zaključci za rezultat imaju smanjenje radne snage, kao i materijalnih troškova koje ona generiše. Uz to ide i tendencija da se takvo stanje zadrži, zacementira. Kao ilustraciju negativnih efekata takvog ponašanja razmotrimo sljedeći primjer. U našem okruženju je teško zaposliti i zadržati određeni broj stručnjaka za realizaciju, za naše prilike, naprednih programa poput „pametnih zgrada“, gdje nivo iskustva i stručnosti mora biti visok, a potrebna je i kontinuirana edukacija kadra radi održavanja visokog nivo stručnosti za realizaciju projekata ove vrste. Rezultujući nedostatak sredstava povlači za sobom deficit kompetentnih stručnjaka, za tim ide i smanjen interes za realizaciju određenih projekata, a na kraju i smanjenu potrebu tržišta za standardizacijom u određenoj oblasti

Dalje, prevodilačke aktivnosti mogu značajno smanjiti kvalitetu i tempo radova na preuzimanju, usvajanju i izradi standarda. Razlog tome je činjenica. da su iskusni stručnjaci za

lokalizaciju, koji razumiju jezičke finese, značaj konteksta, razumiju tradiciju i posjeduju potreban nivo stručnosti, rijetki i skupi.

Primjena standarda na tržištu je otežana u našim uslovima. Njihov razvoj i implementacija zahtijevaju znatna finansijska sredstva, čak i uz činjenicu ograničenih raspoloživih resursa. Jedna od bitnih posljedica takvog stanja je osjetan nedostatak finansijskih resursa rezervisanih za marketinške svrhe

2.4 Aspekti zaštite okoline

Ključno je da se primjenom odgovarajućih standarda doprinese smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte, kao i potrošnje energije u Europi i širom svijeta.

Standardi koji su usmereni na „energetske performanse“ uređaja, sistema i postupaka možda će zahtijevati samo ažuriranje kako bi se uskladili sa ažuriranim operativnim ciljevima, kao što su:

- čista proizvodnja energije koja će se koristiti
- „ukupno smanjenje troškova energije“ uz „efikasnost“

BAS TC 51 svojim radom može stvoriti uslove za produktivno, sigurno i ugodno radno i životno okruženje

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 51

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 51 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- zaštita potrošača;
- pružanje podrške industrijskim preduzećima i ostalim kompanijama koje posluju na teritoriji BiH;
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti elektrotehnike (automatika, koordinacija izolacije, visokonaponska ispitivanja i mjerni transformatori), u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;

-
- Usklađivanje bosanskohercegovačkih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
 - Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
 - Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
 - Primjena osnovnih principa standardizacije;
 - Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
 - Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 51 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Planiranje rada BAS/TC 51 u skladu sa zahtjevima zainteresovanih strana, potrebama i obavezama Instituta, kao i potrebama BiH;
- Prevođenje što većeg broja standarda na službene jezike u BiH;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 51;
- Sprovođenje periodičnih sistemskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 51, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučenih BAS standarda u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standard, pogotovu onih objavljenih u prevodu;
- Informisanje članova BAS/TC 51 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i predloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS/TC 51;
- Nedovoljno pridavanje značaja radu članova BAS/TC 51 i njihova opterećenost poslovima u matičnim organizacijama koje su ih delegirale, što može da dovede do nedovoljnog učešća članova BAS/TC 51 na sjednicama, a samim tim i do odstupanja od plana usvajanja standarda.
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 51 i Instituta.

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 51 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 51,
2. a/a.

DIREKTOR

.....
Aleksandar Cincar

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a